

Vestjysk Gymnasium Tarm

Dimissionen den 27. juni 2018

Rektor Mikkjal Helmsdals dimissionstale

Kære hf- og stx-dimittender.

”Den signede dag med fryd vi ser” har vi lige sunget med Grundtvigs ord. I dag er jeres dag kommet her på VGT. En dag hvor hele skolen har fokus på jer, en dag hvor vi alle ser på resultatet af det arbejde, vi sammen har gjort gennem de år, I har været her. For os ansatte på VGT er det det færdige resultat, vi er nået frem til ved denne sammenkomst, vores del af arbejdet med jeres faglige og personlige udvikling slutter i dag. For jer er det begyndelsen på det, der skal blive jeres voksne og professionelle liv.

I er i centrum i dag. Nu er i endelig fremme ved dette tidspunkt, hvor jeres hårde og målbevidste arbejde i henholdsvis to og tre år skal krones med et håndgribeligt bevis på jeres indsats. I har alle bestået jeres eksaminer, I er nået i mål, og om et øjeblik kommer I op her på scenen og modtager jeres eksamensbeviser. Hjerteligt tillykke med jeres præstationer, tillykke med jeres huer. Og tillykke til jeres stolte forældre og familier.

Det er altid en stor glæde og fornøjelse for mig at holde talen til jer dimittender. I år er det min 12. dimissionstale som gymnasirektor. Men det er en ny oplevelse hver gang.

Godt nok er ceremoniens form og den højtidelige stemning omtrent den samme som tidligere år. Men hvert år er det nye og unikke unge mennesker, med unikke talenter og personligheder, som jeg står overfor. I år det jer, årgang 2018 på VGT, med jeres mangfoldighed af talenter, personligheder og karaktertræk, der denne dag træder hen over skolens tærskel for sidste gang for at begive jer ud i livet og samfundet og påbegynde nye kapitler i hver jeres særlige livshistorie og livsbane.

Kan man give nogle gode råd om, hvordan et liv skal leves? Shakespeare gav i stykket Hamlet dette råd: “To thine own self be true, and it must follow, as the night the day, thou canst not then be false to any man.” (“Vær sandfærdig mod dig selv, og det følger så sikkert, som nat følger dag, at du ikke kan være falsk overfor noget menneske”.)

Vi mennesker sætter pris på personer, der har stabile værdier og stabil adfærd, såsom altid at være ærlige. Da siger vi, at personen har *karakter*.

Ikke som en bedømmelse af personen, som de tal, vi kender fra skolesystemet. Men som et kendetegn, en karakteristik.

Jeg har i dag siddet og skrevet under på i alt 147 eksamensbeviser. Jeg har set et utal af karakterer og karaktergennemsnit flimre forbi mine øjne. Men på hvert bevis er der et navn og bag navnet et menneske, og der ser jeg den vigtigste *karakter* af alle, den der karakteriserer jer som personligheder og mennesker, den der repræsenterer de træk og egenskaber, der viser, hvem I er.

I morgen er gymnasietiden og VGT et overstået kapitel for jer. Forhåbentlig et vigtigt og betydningsfuldt kapitel i jeres liv. Men i dag og i aften skrives dette kapitel frem til de uigenkaldeligt sidste linjer.

I sidder alle her i dag med hver jeres idéer, planer og drømme om, hvordan jeres historie skal fortsætte, hvor I ønsker at komme hen med jeres liv og karriere. Nogle af jer sidder med klare mål og konkrete planer. For andre af jer er fremtiden stadig et mere eller mindre ubeskrevet ark, som venter på at blive udfyldt. I vil se tiden an, tage jer en pause til at mærke jer selv, opleve noget andet end skole og studier og give jer selv tid til at finde ud af, hvad det langsigtede mål skal være.

På VGT har vi ønsket at give jer en faglig og menneskelig ballast med på vejen, som gør, at I føler jer godt rustet – og godt hjulpet – til de valg og beslutninger, der venter jer forude.

I det forløb, I har haft hos os, har vi bestræbt os på at klæde jer på til at blive fagligt kompetente studerende og aktive borgere i et demokratisk samfund. Og samtidig har vi ønsket at skabe en ramme omkring jeres skolegang, der har kunnet støtte jer til at blive hele mennesker, der fagligt er blevet så dygtige, som I kan, der er blevet bevidste om jeres rolle i det samfund, I er borgere i, og som har gjort jer tanker om, hvad det vil sige at være menneske og medmenneske.

Disse bestræbelser kommer til udtryk i de værdier, vi bygger vores arbejde på: Faglighed, fællesskab, nysgerrighed og respekt.

Gennem fagligheden har vi ønsket at træne jeres grundighed og flid. Gennem fællesskabet har vi ønsket at bevidstgøre jer om værdien af at skabe og arbejde sammen. Gennem nysgerrigheden har vi ønsket at stimulere jeres lyst til ny viden og til at opdage verden. Og gennem respekten har vi ønsket at fremelske tolerancen og åbenheden for hinandens og omverdenens mange forskelligheder.

Tilsammen er værdierne en vigtig del af den almindelse, som er stx- og hf-uddannelsernes DNA, og som er fundamentet under vores pædagogiske tilgang. I har ikke været her for at blive specialister på bestemte områder. I har været her for at lære at lære og blive bredt dannede unge mennesker, der kan vælge mange retninger i jeres kommende liv og karriere.

Almindelsen er et udtryk for uddannelsessystemets ønske om og tro på, at alle uddannelser og alle professioner i vores samfund skal være præget af, at selv om man er fagligt specialiseret, skal man samtidig være i stand til at forstå sine arbejdsopgaver og specialkompetencer i en større samfundsmæssig og kulturel sammenhæng, og være i stand til at samarbejde og kommunikere tværs over faglige grænser.

Nu sidder I så her i dag og skal videre i livet med det, I har fået med jer herfra af viden, kundskab, færdigheder og værdier.

Når I skal uddanne jer videre efter VGT, har I alle sammen et konkret resultat med jer i form af de karakterer og det karaktergennemsnit, I har opnået.

De sidste par uger har vi oplevet en ret ophedet offentlig debat om netop karakterer og karaktergennemsnit. Debatten har foregået på flere planer.

Har karaktererne en gavnlig eller negativ indflydelse på læringen? Eller fremmer de en usund kultur med alt for meget fokus på præstationer og resultater på bekostning af læringen?

Det er klart, at et alt for stærkt fokus på præstationer og resultater, vil gå ud over læringen. Man vil fokusere på det, der giver højest mulig karakter, i stedet for at fokusere på, hvad man lærer mest af i processen.

Når det er sagt, så er det min oplevelse, at langt de fleste opnår et godt resultat på baggrund af en god og solid arbejdsindsats, der er præget af en lyst til at lære og til at blive dygtigere. Og det synes jeg er flot

klaret i en tid, hvor uddannelsessystemet ansporer til et karakterpres på alle dem, der ønsker at komme ind på de mest populære videregående uddannelser.

Jeg kunne derfor ønske mig et videregående uddannelsessystem, der optager studerende ikke bare på baggrund af ansøgernes karakterer – dvs. det tal, som vi i de gymnasiale uddannelser har sat på baggrund af jeres præstationer – men også på baggrund af den enkelte ansøgers egentlige *karakter*. Dvs. den karakter, der udgør de stabile personlighedstræk og værdier, som man besidder som person og menneske.

Karaktererne er et øjebliksbillede af, hvor I står fagligt i dag. Jeres *karakter* som mennesker er de grundlæggende og konstante træk i jeres personlighed, de værdier der præger jeres valg og de personlighedstræk, der viser omverdenen, hvem I er.

Og den karakter – og ikke karaktergennemsnittet – vil være bærende i jeres liv, uddannelse og karriere i langt højere grad end de tal, I får med jer i dag.

Ud over fornøjelsen af at stå her og holde dimissionstalen for vores nye studenter hvert år, har jeg en anden meget tilfredsstillende pligt. Nemlig at tage imod de jubilæumsklasser, der hvert år besøger skolen. Og når jeg træffer elever, der gik ud herfra for 60, 50, 40 eller 25 år siden, så er det ikke de karakterer, de tog med sig herfra på deres eksamensbevis, som er interessante. Nej, de er for længst glemt. Det er den karakter og den personlighed de hver især bringer med sig i dag, som har præget og ført dem gennem hele livet, der er værd at høre om og lære at kende. Der er utroligt mange spændende karakterer, der er kommet fra denne skole gennem årene, og som i dag præger udviklingen i Danmark inden for erhvervsliv, kulturliv, medier og politik.

Et andet spørgsmål, der er blevet stillet i debatten om karakterer de seneste uger er dette: Giver karaktergennemsnittet et meningsfuldt billede af, hvad en studerende kan i forhold til et bestemt studie eller en bestemt uddannelse?

Her vil jeg tillade mig at bruge nogle minutter på at gengive lidt af den aktuelle uddannelsesdebat, som jeg tænker, at en del af jer måske også har fulgt med interesse.

I sidste uge kom to universitetsrektorer med meget forskellige udmeldinger om brugen af karaktergennemsnittet i forbindelse med optagelse af nye studerende på de videregående uddannelser.

For en uge siden var rektor på Roskilde Universitet sammen med en bred gruppe med repræsentanter for både uddannelsesinstitutioner og studerende ude i dagspressen med et ønske om at nedtone det samlede gennemsnit som optagelseskriterium til de videregående uddannelser, og i stedet at lægge større vægt på karaktererne i de specifikke fag, der er relevante for det enkelte studium. Hvorfor skal karaktererne i fransk og oldtidskundskab have indflydelse på, om jeg kan blive læge? – lød et retorisk spørgsmål.

I lørdags svarede rektor og pro-rektor på Århus Universitet med et debatindlæg i Politiken. De slog til lyd for at bevare det samlede karaktergennemsnit som optagelseskriterium. De mener, at det er helt relevant, at gennemsnittet i fransk og oldtidskundskab har betydning for, om man kommer ind på lægestudiet. Fordi læger – og andre faglige specialister – skal have et bredt fagligt og kulturelt fundament, så de kan kommunikere med alle de fag- og samfundsgrupper, de kommer i kontakt med i deres arbejde. Og de studerende skal bevise, at de kan gøre en indsats i fag, som ikke umiddelbart har deres store personlige interesse. Fordi i ethvert universitetsstudium og enhver videregående uddannelse indgår der kurser, som man er mindre glad for og motiveret til. Og en anden kvalitet ved at bruge det brede gennemsnit som optagelseskriterium er, at universiteternes statistikker viser, at de elever, der kommer ind med de højeste gennemsnit, også har den højeste gennemførelsesprocent.

(Jeg kan i parentes her bemærke, at universiteternes statistikker også viser, at studenter med en stx-eksamen har en signifikant højere gennemførelsesprocent end studenter med en anden tre-årig gymnasial uddannelse.)

Man kan sige, at disse to rektorindlæg taler ind i to forskellige diskurser, der aktuelt står over for hinanden i vores samfund generelt og inden for uddannelsessektoren specifikt. Den ene taler om og for specialisering i uddannelsessystemet. Den anden taler for almindelse og et bredt fagligt fundament.

Og midt imellem står så I unge, der uden egentlig at tage stilling for eller imod nogen af diskurserne, alligevel i høj grad i jeres reelle valg af uddannelser vælger specialiseringen fra – fordi I ønsker holde så mange døre og muligheder som muligt åbne så længe som muligt.

I diskursen mellem de to rektorer om det brede gennemsnit eller de studierelevante karakterer vil jeg mest hælde til det synspunkt, som Århus Universitets rektor lægger for dagen, at man skal optage studerende, dvs. optage jer, ud fra det samlede gennemsnit, og ikke vælge specifikke fag ud. Det gør jeg, fordi dette synspunkt trods visse svagheder lægger vægt på de studerendes almindelse og et bredt fagligt fundament.

Men jeg synes dog stadig, at det er et for begrænset optagelseskriterium. Jeg ville unde jer, og de unge, der følger i jeres fodspor i de kommende år, at vores videregående uddannelser fandt et optagelsessystem, hvor man ikke kun ser på karaktererne på eksamensbeviset, men også på den studerendes karakter som person og menneske. F.eks. ved obligatoriske optagelsessamtaler og optagelsesprøver til alle studier. Så man optog dem, der er motiverede og har de rigtige personlige egenskaber og kompetencer til den enkelte uddannelse. Det gør man f.eks. i høj grad i lande som England og USA.

Når man tænker på, hvor mange der falder fra de videregående uddannelser i Danmark, kunne man ved en bedre udvælgelsesproces til de enkelte uddannelser hurtigt spare de udgifter, der er forbundet med et mere individualiseret optagesystem, der tør tage stilling til både jeres karakter og jeres karakterer.

For et par år siden, da I alle var mere eller mindre var nystartede her på skolen, var jeg til et foredrag med en fremtidsforsker, der sagde, at mindst halvdelen af de jobs, som I skal ud til, ikke var opfundet endnu.

For et par uger siden læste jeg en artikel af en anden fremtidsforsker, der sagde, at i dag eksisterer kun 20% af de uddannelser, som mit barnebarn vil kunne vælge imellem, når hun bliver student om 17 år.

Fremtiden bliver mere og mere foranderlig. Valgmulighederne for jer studenter vokser for hvert år, og samtidig også de krav til fleksibilitet og omstillingsevne, der stilles til jer og de årgange af studenter, der kommer efter jer. I står foran en mere kompleks valgsituation, end nogen generation før jer.

Midt i al den foranderlighed er det vigtigt at have et fundament, som man står på, og et værdikompas, som man kan navigere efter.

Derfor er almindelsen, den brede faglige dannelse, og klare demokratiske og menneskelige værdier den vigtigste ballast, vi som skole kan give jer med på vejen.

Den karakter, I danner som mennesker på baggrund af sunde værdier og en bred almindelse, er langt vigtigere, end de karakterer, der står på jeres eksamensbeviser i dag.

Jeg vil ønske jer alle alt det bedste i jeres liv fremover. Jeg håber, at I alle sammen hver på jeres måde vil finde jeres personlige værdier, danne jeres karakter og bygge videre på den, og at I vil få mulighed for at skabe værdi for andre på hvert jeres område og på hver jeres unikke og personlige måde.

Jeg ønsker for jer, at I vil få mulighed for at følge jeres drømme, opdage verden og at realisere jeres evner og muligheder bedst muligt.

På vegne af alle os ansatte her på VGT vil jeg –endnu en gang – ønske jer alle hjerteligt tillykke med jeres eksamen, og jeg kan hermed dimittere jer som hf- og stx-studenter fra Vestjysk Gymnasium Tarm 2018.